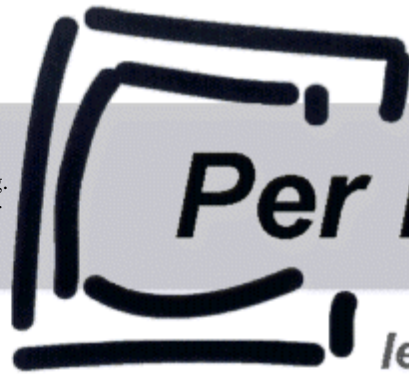

Leerkrachten: didactische aanwijzingen vindt u in de handleiding. De leerlingpagina's zijn kopieerbaar voor gebruik in de klas

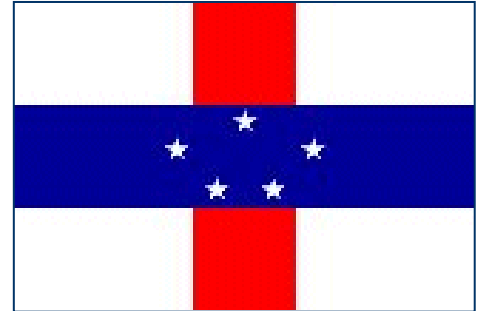
Per Expresse

lessen in wereldnieuws

‘NEDERLAND OVERZEE’

In het Caribische gebied liggen tientallen eilanden. De meeste komen zelden in het nieuws. Af en toe hoor of lees je dat een orkaan verwoestingen aanricht op enkele eilanden, dat op één van de eilanden de regering is gevallen of dat er drugsmokkelaars zijn opgepakt. Zes van de eilanden komen wel vaak in het nieuws: Aruba en vijf eilanden die samen de Antillen heten: Bonaire, Curaçao, Saba, St. Eustatius en St. Maarten. Of, zoals de eilanden heten in het Papiamentó*: Boneiru, Korsow, Saba, Statia en San Martin. Op de vlag verbeelden 5 sterren 5 eilanden.

* Papiamentó is de voertaal in ‘Nederland Overzee’.

1. Zoek op de kaart waar de Antillen liggen. Benoem de hoofdsteden van de eilanden.
2. Teken een kaart van Aruba en van de Antillen. Teken daar ook dingen bij die volgens jou bij de eilanden horen (planten en dieren bijvoorbeeld)

Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden

De eilanden halen zo vaak het nieuws omdat het zuidelijke deel van St. Maarten bij Nederland hoort en de vijf andere helemaal bij Nederland horen. Sinds 1954 maken Nederland, Aruba en de Antillen deel uit van het Koninkrijk der Nederlanden. Eerst heeft Nederland drie kolonies: Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen, dan nog met Aruba. Nederlands-Indië wordt in 1949 het onafhankelijke Indonesië, behalve een deel ervan, Nieuw-Guinea. Dat gebied draagt Nederland pas in 1962 aan Indonesië over. Nederland spreekt met Suriname en de Nederlandse Antillen af dat die niet langer kolonie van Nederland zullen zijn, maar ook dat ze niet helemaal onafhankelijk zullen worden. Ze krijgen zelfbestuur en worden afzonderlijke landen die samen met Nederland deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Ze stellen hierover een reglement op dat *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* heet. Op 15 december 1954 treedt dit reglement in werking. In 1975 wordt Suriname alsnog helemaal onafhankelijk. Sindsdien is het geen land meer binnen het Koninkrijk. Op 1 januari 1986 wordt Aruba een apart land binnen het Koninkrijk.

We laten in de lesbrief zien dat we ook op andere manieren met Aruba en de Antillen te maken hebben. Vragen komen aan de orde als: waarom werden de Antillen en Aruba Nederlandse kolonies? Waarom zijn er veel Antillianen en Arubanen in Nederland? Kunnen Aruba en de Antillen net als Suriname onafhankelijk worden? Ook hebben we jongeren op de Antillen gevraagd wat zij het beste vinden voor hun eiland. Havo/vwo-scholiere Stephanie Saunders, hier op de foto, vindt bijvoorbeeld dat haar eiland Curaçao het beste een Status Aparte kan krijgen, net zoals Aruba. Andere jongeren zijn weer een andere mening toegedaan. Die vind je elders in deze Per Expresse.

3. Hoezo staan er ‘maar’ 5 sterren op de vlag van de Antillen?
4. Waarom worden Saba, St. Eustatius en St. Maarten de Bovenwindse Eilanden genoemd en Aruba, Bonaire en Curaçao de Benedenwindse Eilanden?
5. Zoek in een woordenboek op wat een statuut is. Ken je nog een ander voorbeeld van een statuut?
6. Wat is het verschil tussen *onafhankelijkheid* en *zelfbestuur*?

Heb je vragen of opmerkingen of zoek je extra informatie, kijk dan op Internet: www.cmo.nl

'WATWEETJIVANDEANTILLEN'-QUIZ

Als je van de Antillen komt, weet je waarschijnlijk meer over Nederland dan de Nederlanders weten over de Antillen. Op de Antillen leren de kinderen de Nederlandse taal en de Nederlandse aardrijkskunde en geschiedenis. Bovendien wonen er veel Antillianen in Nederland of hebben er familie wonen. Die vertellen hen hoe het is om in Nederland te wonen. Maar of dat betekent dat alle Antillianen ook inderdaad de quizvragen op dit werkblad kunnen beantwoorden...? Dus, Hulandesnan i Antiyano, sla de handen ineen bij het beantwoorden van de vragen van de 'watweetjevandeantillen'-quiz.

1. Doe een gok. Wat betekent Hulandesnan i Antiyano?
2. Welke van deze vlaggen behoren bij: a) Curaçao b) Bonaire en c) St. Eustatius?

3. Naar wie is Willemstad op Curaçao vernoemd: naar Willem van Oranje of naar Koning-Stadhouder Willem III?
4. Even talen uitwisselen. Zet de juiste vertaling achter de Papiamentowoord:

Welkom	=	Antias	=
Korsow	=	Kon ta?	=
Bon bini	=	Dushi	=
Maaaster!!!!	=		

**De Iguana
Lekker in de 'Sopi di Yuana'!
Of is het een beschermde
diersoort?**

5. Het staatshoofd van Aruba en de Nederlandse Antillen is:

a Anthony Godett	b Nelson O. Oduber
c Koningin Beatrix	d Étienne Ys
6. Waar grenst het Koninkrijk der Nederlanden aan Frankrijk?

a op Saba	b op St. Maarten
c bij Vaals	d tussen Suriname en Frans Guyana
7. Hoeveel kilometers liggen er tussen Curaçao en Amsterdam?

a. tussen 5.000 en 6.000	b. tussen 6.000 en 7.000
c. tussen 8.000 en 9.000	d. tussen 9.000 en 10.000
8. De (bij)naam voor blanken in het Papiamentu is: a) Bakra (Blanke Hollander) of b) Makamba (kaaskop)?
9. De West-Indische Compagnie en de Oost-Indische Compagnie waren in de 16^e en 17^e eeuw machtige koloniale handelsorganisaties. Welke van de twee speelde een grote rol op de Antillen?
10. Welke nationaliteit hebben de bewoners van Aruba en de Antillen?

a de Arubaanse	b de Curaçaose
c de Antilliaanse	d de Nederlandse

11. KLOPT WEL, KLOPT NIET

a. De grondlegger van Madurodam was een Curaçaose Antilliaan.	Klopt / Klopt niet
b. Op de Antillen kun je betalen met euro's.	Klopt / Klopt niet
c. De officiële taal op de Antillen is Papiamentu.	Klopt / Klopt niet
d. Sinterklaas en Zwarte Piet komen ook naar Curaçao.	Klopt / Klopt niet
e. Als je naar de Antillen en Aruba gaat heb je een Nederlands paspoort nodig.	Klopt / Klopt niet

En, wist je dat de Antillen in 1953 tijdens de waternood Zeeland financieel hebben bijgestaan?

'NEDERLAND OVERZEE' BESTUURLIJK

Aruba en de Antillen hebben een democratisch bestuur. Daar heeft iedereen van 18 jaar en ouder kiesrecht. Net als Nederland hebben de twee landen koningin Beatrix als staatshoofd. De regering van Aruba en die van de Antillen bestaan uit een gouverneur en een raad van ministers. De gouverneur wordt aangesteld door de koningin en vertegenwoordigt haar ook. Hij heeft de leiding van de regering en benoemt de ministers. Ook hebben Aruba en de Antillen een parlement, de Staten. De leden hiervan zien erop toe dat de regering haar werk goed doet. Ze mogen wetten van de regering verwerpen of daar wijzigingen in aanbrengen (recht van amendement). Ze mogen zelf wetten indienen (recht van initiatief), vragen stellen aan ministers (recht van interpellatie) en een parlementair onderzoek uitvoeren (recht van enquête). De Staten van Aruba hebben 21 leden en die van de Antillen hebben er 22. Ze worden om de vier jaar gekozen. Ieder eiland van de Antillen, het Statuut spreekt van eilandgebied, heeft een eilandsraad. Hiervan worden de leden om de vier jaar gekozen. Ook hebben de eilanden een eigen bestuurscollege en een gezaghebber. Die vormen het dagelijkse bestuur over hun eiland. Ten slotte hebben Aruba en de Antillen een gevolmachtigde minister. Deze twee ministers werken in Den Haag. Als de Nederlandse ministerraad overlegt over zaken die (ook) Aruba en de Antillen aangaan, doen ze hieraan mee. Ze worden benoemd door de regering van hun land.

1. In de tekst worden verschillende bestuursvormen genoemd. Die kun je vergelijken met bestuursvormen in Nederland. Vul onderstaande tabel in:

Antillen en Aruba	Nederland
De Staten	Tweede Kamer
Eilandsraad	
College van Bestuur	
De gezaghebber	

Net als in Nederland zijn er op Aruba en de Antillen politieke partijen. Op Aruba zijn dat bijvoorbeeld de MEP van Nelson Oduber en de AVP van Mike Eman. Op de Antillen zijn dat bijvoorbeeld de PAR van Étienne Ys, de FOL van Anthony Godett en de PNP van Suzanne Camelia-Romer. In Nederland en Aruba proberen partijen in het hele land aanhangers te krijgen. Ook doen ze vrijwel altijd in het hele land mee aan parlementsverkiezingen. Op de Antillen ligt de zaak anders. Daar heeft ieder eiland tenminste één eigen politieke partij. Soms kun je dat aan de naam ervan zien: Curaçao 93, de Democratische Partij van Sint Eustatius, de Democratische Partij van Sint Maarten, de Patriottische Unie van Bonaire en de Democratische Arbeidsbeweging van Saba. Echte nationale partijen zoals de MEP op Aruba en het CDA in Nederland zijn er niet.

Nelson O. Oduber,
Premier van Aruba

Étienne Ys,
Premier van de Antillen

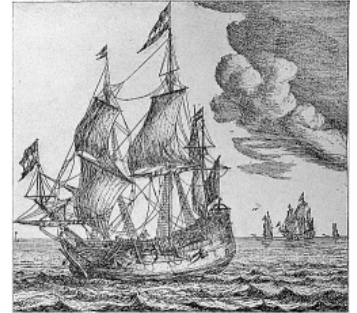
Thom de Graaf
Minister van Koninkrijkszaken

2. Zoek op <http://www.cmo.nl/pe/pe-25/pe250.html> het aantal inwoners op van ieder eiland van de Antillen.
3. Van de 22 zetels in het Antilliaanse parlement worden er altijd 14 toegewezen aan leden van Curaçao, 3 van Bonaire, 3 van St. Maarten, 1 van Saba en 1 van St. Eustatius. Waarom zou dat zo geregeld zijn? Vind je de zetelverdeling eerlijk?
4. a. Waarom heeft Aruba een aparte status gekregen?
b. Wat houdt die aparte status in?

ZEEUWEN EN ZOUTHANDEL

Op werkblad 1 heb je gelezen dat Nederland, Aruba en de Antillen drie afzonderlijke landen zijn, die samen het Koninkrijk der Nederlanden vormen. Vreemd eigenlijk, want tussen Nederland aan de ene kant van de oceaan en de Antillen en Aruba aan de andere kant van de oceaan liggen duizenden kilometers. Hoe is deze 'koninkrijksrelatie' tot stand gekomen? Daarvoor gaan we terug naar de 16^e en 17^e eeuw. Nederland (toen de Republiek der Nederlanden geheten) is dan een machtige zeevarende natie met een vloot die alle zeeën van de wereld bevaart. Grote concurrenten zijn andere zeevarende naties zoals Spanje, Engeland, Portugal en Frankrijk. Alle vijf de landen proberen hun invloed in de wereld te verspreiden door kolonisatie van nieuw ontdekte gebieden. Ze zijn in een constante strijd om de macht gewikkeld. Hun vloten vervoeren daarom niet alleen handelswaar, maar hebben ook een militaire functie. En om wat bij te verdienen houden ze zich ook bezig met de zogenaamde 'kaapvaart'. Goud en zilver, geroofd uit Zuid- en Midden-Amerika, is een geliefde buit.

opdracht

1. Zoek de betekenis op van 'kaapvaart'. Werd kaapvaart in die tijd door de overheid goedgekeurd?
2. Een Nederlandse zeeofficier, in dienst van de West-Indische Compagnie, die geschiedenis schreef met de kaping van een de Spaanse vloot in 1628, wordt in een lied herdacht. Wie is hij en wat maakt hij buit?

De WIC en de MCC

Met de oorlogsbuit uit 1628 financieren de Nederlanders de kolonisatie van Pernambuco, een stukje Braziliaanse kustgebied. Van hieruit bestoken ze de Spanjaarden op de Antillen (De Antillen zijn daarvoor, in de 15^e eeuw, ontdekt door Columbus en Alonso de Ojeda). In 1634 worden Curaçao, Bonaire en Aruba ingenomen. Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba komen rond die tijd ook onder Nederlands bestuur. Twee koloniale handelsorganisaties regelen het reilen en zeilen op de eilanden: de West-Indische Compagnie (WIC), gerund door Hollanders en de Middelburgse Commercie Compagnie (MCC), gerund door Zeeuwen. De WIC wordt door de regering van de

Republiek der Nederlanden belast met de kolonisatie van de kusten van Amerika en West-Afrika. Op de afbeelding rechtsboven zie je de vlag van de WIC; de G staat voor 'geoctrooieerd'. De MCC houdt zich vooral bezig met de goederenhandel, onder andere van zout.

Bergen van zout: ook nu nog wordt er zout gewonnen op Bonaire.

opdracht

3. Kun je uit de tekst opmaken welke gebieden in de 16^e en 17^e eeuw West-Indië worden genoemd?
4. Zoek de betekenis van 'octrooi' op. Mochten andere handelsverenigingen ook handel drijven?

De handelswaar: van goud, koffie tot en met slaven

In de koloniën van de 5 landen worden nederzettingen met plantages gesticht, waar koffie, tabak en suiker worden verbouwd. Maar de Antillen zijn eigenlijk te klein om er winstgevend plantages te stichten. Het grote geld wordt dan ook verdiend met een combinatie van goederenhandel, kaapvaart en de slavenhandel. De Antillen zijn daarvoor heel geschikt omdat ze op de route tussen de Amerikaanse kusten en Europa liggen. Curaçao heeft bijvoorbeeld wel plantages maar wordt voornamelijk gebruikt als handelspost en als 'militaire basis'. Er worden veel slaven verhandeld, waarvan de meesten in de koloniën te werk worden gesteld. Op het volgende werkblad gaan we verder in op de zogenoemde *driehoekshandel* en de rol van Nederland in de slavenhandel. Als de macht van de handelsorganisaties rond 1800 afneemt, worden de Antillen als kolonie rechtstreeks vanuit Nederland bestuurd.

opdracht

5. Hoeveel kilometers moeten schepen afleggen tussen Nederland en Curaçao? Kijk hiervoor onder andere op <http://www.vakantiekalender.nl>.
6. Zout was belangrijke handelswaar. Welke typisch Nederlands vissnack kon en kan niet zonder?

TULA EN KARPATA

Varen zonder vracht betekent verlies. De koopvaarders van de WIC en de MCC zorgen dan ook dat ze altijd een vrachtje hebben. Populair is de zogenaamde driehoekshandel. De schepen varen volgeladen met buskruit, vuurwapens en textiel vanuit Holland en Zeeland naar Afrika. Dit is de eerste lijn van de driehoek. In Afrika verhandelen ze de goederen voor slaven voor de koloniën in West-Indië. Dit is de tweede lijn van de driehoek. De slaven worden onder andere op Curaçao verhandeld en met dit geld worden de producten van de plantages gekocht. De derde lijn is de weg terug naar Europa. De verkoop van de slaven is de meest lucratieve handel van de driehoek. Hoe en waarom die handel ontstaat, kun je zelf uitzoeken door middel van de volgende opdracht:

1. Maak met behulp van een tijdlijn een reis door de geschiedenis van de slavenhandel. Je kunt een volledige tijdlijn vinden op de website van het Nationaal Slavernijverleden (zie <http://www.slavernijmonument.nl/start.htm>) en een verkorte versie op de website van het CMO.

Ga naar het jaartal 1492

- Wie ontdekt Amerika? (de Nieuwe Wereld)
- Waar worden de oorspronkelijke bewoners, de Indianen het slachtoffer van?
- Waarom besluit men Afrikanen naar de kolonies in de Nieuwe Wereld te brengen?

Ga naar het jaartal 1621

- De West-Indische Handelscompagnie wordt opgericht. Wat zijn de belangrijkste taken van de Compagnie?
- Behoort de slavenhandel daar ook toe?

Ga naar het jaartal 1630

- Welk land wordt door de Nederlanders op Portugal veroverd?
- Welk product wordt op de plantages in dat land verbouwd als handelswaar naar Europese landen?
- Waarom is de WIC nu wel geïnteresseerd in de slavenhandel?

Ga naar het jaartal 1634

- In 1634 verovert de WIC Curaçao. Waarom wil de WIC dit eiland hebben?

Ga naar het jaartal 1637

- Welk fort aan de kust van Afrika wordt op de Portugezen veroverd?
- Waarom is dit fort belangrijk voor de Nederlanders?

Ga naar het jaartal 1658

- De handel in slaven bloeit. Aan welke koloniën levert de WIC veel slaven?

Ga naar het jaartal 1713

- Hoeveel slaven zijn er in totaal op Curaçao aangevoerd?

Ga naar het jaartal 1795

- Wat gebeurde er in dit jaar?
- Wie waren Tula en Karpata (Carpatta)
- Hoe liep het met hen af?

Het Desenkadena-monument in Willemstad

In 1998, 135 jaar na de afschaffing van de slavernij, gaan er stemmen op om een monument op te richten. In 2002 is het zover en wordt in het Amsterdamse Oosterpark het Nationaal Slavernijmonument onthuld. Er is zijn positieve en negatieve reacties. Veel Antillianen vinden het Oosterpark een ‘tweederangs plekje’. Middelburg, waar vroeger de WIC- en MCC-schepen vertrokken, zou een toepasselijker plek zijn. Maar anderen vinden dat het monument aangeeft dat Nederlanders kritisch naar hun eigen verleden durven te kijken (een verleden waarin de Hollanders in de Gouden Eeuw knappe zeelieden en slimme koopmannen waren, maar tevens ook brute kolonialisten en slavenhandelaren). Zo zegt cabaretière Monique Hoogmoed in het blad Contrast: “*Het monument is de weerspiegeling van een gezamenlijke geschiedenis en de erkenning dat de slavernij daadwerkelijk heeft plaatsgevonden*”.

2. Zoek een afbeelding op van het slavenmonument in het Oosterpark in Amsterdam. Wie heeft het beeld ontworpen? Wat stelt het beeld volgens de ontwerper voor?
3. Jouw ontwerp van een slavenmonument wordt uit een aantal inzendingen gekozen. Hoe ziet het eruit?

WELKOM IN NEDERLAND

Bon bini na Hulanda

Antillianen, Arubanen, Nederlanders, we spreken de Nederlandse taal. We hebben ook een gezamenlijk stuk geschiedenis. Dat heb je op werkblad 4 en 5 kunnen zien. In nieuwsberichten in Nederland is echter vaak sprake van ‘wij’ Nederlanders en ‘zij’ Antillianen en Arubanen.

Wat de media over ‘zij’ zeggen, vat programmamaker Raymi Sambo als volgt samen: “Wanneer je tegenwoordig de kranten leest en het nieuws kijkt, worden Antillianen als zondebok afgeschilderd. Wij staan bekend als bolletjesslikkers en Nederlanders als kaaskoppen. Maar Nederland exporteert meer xtc dan kaas. Misschien moeten we het vanaf nu over pillenslikkers hebben” (Contrast nr. 34, 27 november 2003). Bovendien vertellen media vaak over Antilliaanse jongeren die andere mensen lastig vallen, misdrijven plegen, moeite hebben met het leren van de Nederlandse taal of hun school niet afmaken. Deze verhalen gaan over een klein deel van de Antillianen en Arubanen. Over de anderen die níet in opspraak komen, hoor of zie je weinig. Daardoor denken veel Nederlanders dat wat de media zeggen, voor álle Antillianen en Arubanen opgaat. Zo zegt scholiere Stephanie Saunders “ze zeggen dat de meeste dingen die slecht zijn door Antillianen worden gedaan.”

Niek de Vries (links) uit Nederland woont op Curaçao. Hij is 12 jaar. Op onze vraag of Nederlanders een goed beeld hebben over de Antillianen zegt hij het volgende: ‘Nee, veel Nederlanders vinden de Antillianen lui en dom, dat is niet waar’.

Idélien Ignacio, een twaalfjarige havo/vwo-leerlinge denkt dat het wel meevalt met dat slechte imago van ‘de Antilliaan’, want ‘ze (Nederland) geven ons immers geld’.

Ook weten we weinig over wat Nederlanders, Antillianen en Arubanen met elkaar verbindt. Dat is méér dan alleen taal en geschiedenis. Om te beginnen hebben Antillianen en Arubanen net als Nederlanders de Nederlandse nationaliteit. Ook vóelen Antillianen en Arubanen zich Nederlander. Dat blijkt bijvoorbeeld als het Nederlandse Elftal speelt. Dan volgen ook Antillianen en Arubanen de wedstrijd op tv. De Antillen en Aruba vieren net als Nederland Koninginnedag. Sinterklaas en Zwarte Piet bezoeken niet alleen Nederland; ieder jaar komen ze met hun boot ook aan in de Annabaai op Curaçao. Verder houden sommige Antillianen en Arubanen net als veel Nederlanders van fast-food. Hamburgers van McDonalds zijn populair en hoog scoort ook frites met mayonaise. Maar ze hebben ook eigen fast-foodgerechten. Bij de *truk’i pan* (snackbar) om de hoek halen Antillianen na een avondje uit *pan ku lomito* (brood met ossenhaas) Ten slotte komen er ieder jaar enkele honderden Antillianen en Arubanen naar Nederland om te studeren. Sommigen willen teruggaan als ze zijn afgestudeerd.

1. Wat zijn bolletjesslikkers en waarom zijn komen er bolletjesslikkers naar Nederland? (kijk op <http://www.cmo.nl/pe/pe-25/pe254.html>)
2. Waarom komen Antillianen en Arubanen in Nederland wonen (<http://www.cmo.nl/pe/pe-25/pe253.html>)?

3. Waarom besluiten sommigen van hen na verloop van tijd terug te gaan naar hun thuisland (<http://www.cmo.nl/pe/pe-25/pe253.html>)?
4. In de tekst worden twee feesten genoemd die Nederlanders en Antillianen en Arubanen vieren. Kun je nog een paar andere feesten noemen? Zijn er ook feesten die Antillianen en Arubanen wél vieren en Nederlanders niet?
5. Maak een Antilliaans gerecht. Op http://www.webchef.nl/recept/landen/Nederlandse_Antillen/ kun je hiervoor een recept uitkiezen.
6. Net als de Olympische Spelen zijn er ook Koninkrijkspelen. Kijk maar eens op de website http://www.sport.nl/groep.php3?label=1.2_topsport

Waar en wanneer werden de Koninkrijksspelen voor het laatst gehouden? In welk jaar zijn de volgende spelen gepland? Ben jij net eens met de stelling van de organisatoren dat deelname aan de Koninkrijksspelen belangrijk is voor de Antilliaanse, Arubaanse en Nederlandse jeugd? Waarom wel, waarom niet?

BON BINI NA ANTIAS

Welkom op de Antillen en Aruba

Spannend eigenlijk, een Koninkrijk met én een tropisch klimaat én een zeeklimaat, én herfstige bossen én palmen, én exotische vissen én Hollandse haring, én de smeuïge salsa én de klompdans. Die verscheidenheid biedt allerlei mogelijkheden. Houd je bijvoorbeeld van tropische stranden, zwemmen en snorkelen? Dat kan in ons Koninkrijk Overzee. Je moet er wel een eindje voor vliegen (zo'n 10 tot 12 uur), maar dan heb je ook wat! Neem nou Bonaire. Dit eiland nam al in de jaren zeventig maatregelen voor behoud van de natuur. De zee erom heen werd uitgeroepen tot beschermd gebied. Speervissen en het verzamelen van koraal is verboden. Door die maatregelen is Bonaire uitgegroeid tot een duikersparadijs. Duik- en strandtoerisme is dan ook een belangrijke bron van inkomsten, ook voor de andere eilanden.

Vreemde vissen te water

1. Hoe heet de orkaan die in november 1999 met name in St. Maarten en Saba onder water (het koraal) en boven water (huizen, elektra en bomen) grote schade aanrichtte? Kijk hiervoor ook op www.meteo.an/meteo2/ned/overzicht/1999/.

Voordat het toerisme op gang kwam, waren de eilanden economisch afhankelijk van de olieraffinaderij. In 1915 vestigt de Brits-Nederlandse oliemaatschappij Shell een olieraffinaderij op Curaçao. Het blijkt een winstgevende onderneming en er gaan veel Nederlanders naar ‘Nederland Overzee’. Maar door allerlei verschillende oorzaken beginnen de olieprijsen te dalen en zakt de economie van de eilanden in elkaar. In 1985 staat de Shell-raffinaderij er zó slecht voor, dat de Antilliaanse regering het hele complex voor een halve euro van Shell overneemt! De regering verhuurt het complex nu aan de Venezuelaanse oliemaatschappij, *Isla*. Jammer genoeg heeft de olie-industrie veel vervuiling veroorzaakt. Opruimen en verdere vervuiling voorkomen is belangrijk, ook voor de toeristenindustrie. Als vis en duiker wil je nu eenmaal niet in smerig water zwemmen.

Het eiland Aruba (die van het Status Aparte) heeft zich helemaal in toerisme gespecialiseerd. Er komen heel veel Amerikanen: als *verblijfstoeristen* en *cruisetoeristen* brengen ze veel geld in het laatje. Ook St. Maarten krijgt veel toeristen uit Amerika.

* *Ezeltjes werden vroeger onder andere gebruikt om zout te vervoeren. Ze zijn niet meer nodig en zijn verwilderd. Ze worden niet altijd even aardig behandeld. Het Donkey Sanctuary op Bonaire vangt zielige ezeltjes op. Toeristen gaan er ook graag op bezoek.*

2. Op de twee afbeeldingen hierboven zie je een gedeelte van de historische binnenstad van Willemstad en de molens op de Kinderdijk in Nederland. Zoek op de website van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wat deze historische gebouwen met elkaar gemeen hebben.
3. a) Stel, je komt (oorspronkelijk) van de Antillen of Aruba. Wat mis je het meest van je eiland?
b) Stel, je hebt nog nooit een voet op de Antillen of Aruba gezet. Wat lijkt jou een goede reden om er op vakantie te gaan? Zou je er willen wonen? Waarom wel, waarom niet?
4. Tussen Nederland en de Antillen liggen duizenden kilometers, er is dus een tijdsverschil. Kijk op je horloge hoe laat het is en zoek uit hoe laat het dan is op de Antillen (bijvoorbeeld op <http://www.nrc.nl/W2/Lab/Millenniumsite/tijdzones.html>). Is het in Nederland vroeger of later?
5. Wat wordt onder *verblijfstoerisme* en *cruisetoerisme* verstaan?

BLIJFT NEDERLAND ‘OVERZEE’?

Op werkblad 3 heb je gelezen hoe het bestuur van het Koninkrijk der Nederlanden is geregeld. We vatten even samen: het Koninkrijk bestaat uit drie landen, Nederland, de Antillen en Aruba. Aruba heeft een ‘Status Aparte’, omdat ze zo min mogelijk met Antilliaanse bestuur te maken wilden hebben. In principe behartigt elk land zijn eigen belangen. Maar ze moeten –volgens het Statuut- wel op gelijkwaardige wijze met elkaar samenwerken. Die samenwerking verloopt niet altijd even vlotjes. Zo heeft Bonaire zich in september 2004 per referendum uitgesproken voor een directe band met Nederland. Bonaire wil niets meer te maken hebben met het centrale bestuur van de Antillen. Curaçao houdt in 2005 een referendum over het toekomstige staatsbestuur.

Het 50-jarige bestaan van het Statuut op 15 december 2004 is een goede gelegenheid de onderlinge betrekkingen te herzien. We hebben een aantal Antilliaanse jongeren om hun mening gevraagd. Wat vinden zij de beste bestuursvorm voor hun eiland? Voelen ze zich ‘Eilander’, ‘Antilliaan’ of ‘Nederlander’? We geven op dit werkblad een paar citaten weer, de volledige interviews vind je op <http://www.cmo.nl/pe/pe-25/pe2511.html>. Van de ondervraagde leerlingen op Curaçao vinden de meesten dat hun eiland onderdeel moet blijven van het Koninkrijk, ‘omdat’ - zo zegt 12-jarige havo/vwo-leerling Perla Hernandez – “het al heel lang zo is en dat Curaçao het niet alleen kan.” Maar Nataly, Rosselly, Glenmer en Izairo zijn een andere mening toegedaan:

Roselly Ster (links) is 15 jaar en zit op het VSBO (=VMBO). Ze vindt dat Curaçao zelfstandig moet worden, maar ‘dat Nederland wel haar best moet blijven doen om het eiland te helpen’.

Nataly Casimiri (rechts) is 13 jaar en zit in de zesde klas van het basisonderwijs. Ze voelt zich in de eerste plaats Antilliaanse en vindt dat Curaçao een zelfstandig eiland moet worden, want ‘dan kunnen we ons eiland zelf besturen’.

Glenmer Jansen (links) is een dertienjarige havo/vwo-leerling. Hij vindt dat Curaçao net als Aruba een Status Aparte moet krijgen, omdat ‘sinds Aruba die status kreeg (in 1986) het toerisme daar groeide. Dat wil ik ook voor Curaçao’.

Izairo Keteldijk (rechts) is 12 jaar en een havo/vwo-leerling. Hij heeft nog een ander idee: ‘we moeten een minister kiezen die niet corrupt is’.

1. We hebben een lijstje gemaakt van een aantal meningen. Met welke mening ben jij het eens? Of heb je nog een andere mening?

Mijn naam is

Ik woon in / op

- Mijn (ei)land moet helemaal zelfstandig worden, met een eigen regering. Omdat.....
- De drie landen moeten samen een Koninkrijk blijven, zoals het nu is. Omdat.....
- Mijn (ei)land moet net zoals Aruba een aparte status krijgen. Omdat.....
- Mijn (ei)land moet vanuit Nederland worden bestuurd. Omdat.....
- De Antillen en Aruba moeten samen een nieuw land vormen. Omdat.....
- Nederland moet onafhankelijk van de Antillen en Aruba worden. Omdat.....
- Saba, St. Eustatius en St. Maarten komen onder Nederlands bestuur, Curaçao Bonaire en Aruba worden zelfstandig. Omdat.....
- Ik heb een beter idee, namelijk.....

“Versterk het koninkrijksgevoel” – “Afschaffen regering op de Antillen bepleit”

‘NEDERLAND OVERZEE’

- 50 jaar Koninkrijk der Nederlanden
- ‘Watweetjevandeantillen’-quiz.
- Bon bini / Welkom
- Hoe nu verder met ‘Nederland Overzee’?

Sinds de ondertekening van het Koninkrijksstatuut op 15 december 1954 vormen Aruba, de Antillen en Nederland, samen het Koninkrijk der Nederlanden. Nu, 50 jaar

na dato, is het tijd voor een herbezinning op deze ‘koninkrijksrelatie’. Hoe is de relatie tot stand gekomen? Zijn alledrie de partners er gelukkig mee? Of zou het anders moeten? Moeten we het ‘koninkrijksgevoel’ versterken of elkaar loslaten? Deze **Per Expresse** gaat onder andere over onze gezamenlijke geschiedenis en stelt leerlingen de vraag wat zij als de meest wenselijke toekomst zien.

Op de website (<http://www.cmo.nl>) komen onder andere de onderwerpen ‘buurtmoeders’ en ‘migratie’ aan de orde. Ook vindt u daar achtergrondinformatie over de zes eilanden.

Wat is *Per Expresse*?

Per Expresse helpt u bij het lesgeven over de grote wereldvraagstukken en actuele gebeurtenissen.

Inhoud:

Fotokopieerbare activiteiten voor gebruik in de klas, bestemd voor leerlingen van 10 tot 15 jaar.

Voor basisonderwijs:

- * ‘Nederland Overzee’
- * Watweetjevandeantillen-quiz
- * Zeeuwen en Zouthandel
- * Tula en Karpati
- * Welkom in Nederland
- * Bon bini na Antias
- * Blijft Nederland ‘Overzee’?

Voor voortgezet onderwijs:

- * ‘Nederland Overzee’
- * Watweetjevandeantillen-quiz
- * ‘Nederland Overzee’ bestuurlijk
- * Zeeuwen en Zouthandel
- * Tula en Karpati
- * Welkom in Nederland
- * Bon bini na Antias
- * Blijft Nederland ‘Overzee’?

Leerplan bo:

- * Oriëntatie op mens en wereld (aardrijkskunde / geschiedenis,)

Leerplan vo:

- * Aardrijkskunde
- * Geschiedenis
- * Maatschappijleer

Aruba, de Antillen en Nederland vormen 50 jaar het Koninkrijk der Nederlanden

Het Koninkrijk der Nederlanden omvat niet alleen Nederland met zijn rivieren, weiden, koeien, molens, bloemenvelden en verregende dagen. Daar horen ook andere gebieden bij met palmen, witte stranden, koraalriffen, heuvels met doornige planten en een warme tropenzon. Ze liggen zó ver weg van Nederland dat een vliegreis ernaar toe een halve dag duurt. Het zijn de Antillen en Aruba. De bewoners ervan zijn Nederlandse staatsburgers en de meeste kunnen Nederlands spreken.

In Nederland wonen veel Antillianen en Arubanen. Ze houden hun eigen tradities en feesten in ere en werken of studeren in Nederland. De meesten weten hun plaats in de maatschappij te vinden. Die halen in Nederland het nieuws zelden. Dat wordt beheerst door probleemgevallen onder deze migranten als drugsmokkelaars en jongeren die overlast veroorzaken. Daardoor hebben Antillianen en Arubanen in Nederland een slechte reputatie.

Jaarlijks bezoeken veel Nederlandse toeristen de eilanden. Niet alleen zijn daar stranden, exotische gerechten en hotels te vinden, maar ook huizen en gebouwen in oud-Hollandse stijl en zelfs enkele typisch Hollandse molens.

De bestuurlijke band tussen Nederland, de Antillen en Aruba is ontstaan toen deze eilanden een Nederlandse kolonie werden. Eerst bestuurde de West-Indische Compagnie of WIC de eilanden, al werden Saba, St. Eustatius en St. Maarten herhaaldelijk door een ander land ingelijfd en bezet. Eerst kwam daar zout vandaan waarmee in Nederland haring werd geconserveerd. Ook deed de WIC aan kaapvaart door te proberen Spaanse schepen met goud, zilver en andere lading buit te maken. De WIC had dat tot taak omdat Nederland in oorlog was met Spanje. Nadat Nederland in 1648 vrede had gesloten met Spanje, kon Nederland zout halen elders in Europa. Dat was goedkoper dan vanaf de Antillen. Ook moest de WIC de kaapvaart staken.

De WIC hield zich ook bezig met de slavenhandel. Curaçao werd een belangrijke slavenmarkt. In 1792 ging de WIC failliet en daarna kwamen de Antillen onder Engels bestuur. In 1816

nam Nederland het bestuur van de eilanden weer over. Aan het hoofd kwam een door koning Willem I aangestelde gouverneur en die voerde namens de koning het bewind over de kolonie. In 1863 werd de slavernij afgeschaft. Een gedetailleerde geschiedenis van de Antillen en meer informatie over het bestuur zijn te vinden op <http://www.cmo.nl/pe/pe25/pe25.html>.

Het Statuut

Na de Tweede Wereldoorlog overlegt Nederland met de koloniën Suriname en de Antillen om een einde te maken aan het koloniale bestuur van deze gebieden. In 1954 komen ze overeen dat de Antillen en Suriname in grote mate zelfstandig worden, maar niet helemaal onafhankelijk van Nederland. Ook zou daar de parlementaire democratie worden ingevoerd. Hoe dat precies in zijn werk moest gaan, leggen ze vast in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Men verwacht dan dat de gebieden na verloop van tijd onafhankelijk zullen worden. Op 15 december 1954 ondertekent de toenmalige koningin Juliana het Statuut en op 29 december van dat jaar treedt het in werking. Het gaat uit van de volgende grondgedachten:

- De landen de Antillen, Suriname en Nederland behartigen hun eigen belangen zelfstandig;
- Ze verzorgen op voet van gelijkwaardigheid de gemeenschappelijke belangen
- Ze verlenen, indien dat nodig is, over en weer bijstand aan elkaar;
- De landen moeten ervoor zorgen dat de rechten van de mens worden gewaarborgd, dat er voor de burgers rechtszekerheid is en dat het bestuur goed functioneert.

Het Statuut kan worden gewijzigd, maar alleen dan als alle landen ermee akkoord gaan. Het Statuut wordt in 1975 gewijzigd als Suriname onafhankelijk wordt en dus geen deel meer uitmaakt van het Koninkrijk. In 1986 vindt een nieuwe wijziging plaats als Aruba een aparte status als land binnen het Koninkrijk krijgt. Arubanen hadden hierom gevraagd omdat ze vinden dat de centrale regering van de Antillen op Curaçao zich teveel met hun zaken bemoeit. Vooral na 1998 kampen de

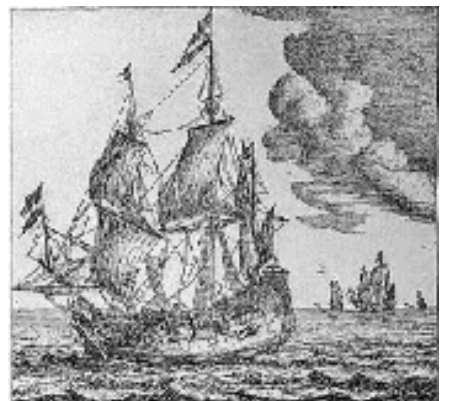
Antillen met problemen waar de Antilliaanse regering niet goed raad mee weet: een kwakkelende economie (vooral op Curaçao), een hoge jeugdwerkloosheid, criminaliteit en corruptieschandalen. In Nederland en op de Antillen wordt de roep luider om een nieuw bestuur op te zetten die deze problemen doelmatig kan aanpakken. Ook willen veel Antillianen de banden met Nederland nauwer aanhalen. De Antilliaanse en de Nederlandse regering laten een werkgroep uitzoeken hoe dat moet gebeuren. In september 2004, drie maanden voor de 50^e verjaardag van het Statuut, brengt de werkgroep daar rapport over uit. Op de website <http://www.cmo.nl/pe/pe25/pe257.html> kunt u hier meer informatie over vinden.

Slavenhuisjes op Bonaire

Slavernijmonument in het Oosterpark te Amsterdam van de kunstenaar Erwin de Vries.

WIC -schip

LESSUGGESTIES

(BO/VO) 'Nederland Overzee'

Doelstelling: de leerlingen weten welke landen samen het Koninkrijk der Nederlanden vormen en waar de landen liggen.

Antwoorden op de opdrachten:

1) Voor VO. Curaçao-Willemstad. Bonaire-Kralendijk. Saba-The Bottom. St. Eustatius-Oranjestad. St. Maarten-Philipsburg. Aruba-Oranjestad

2) Voor BO. Deze opdracht, het tekenen van een mental map is vooral geschikt voor leerlingen van de bovenbouw van het primair onderwijs. Aruba heeft een oppervlakte van 193 km². De Antillen zijn samen 960 km² groot.

Tip: laat leerlingen na het tekenen van de mental maps doorzichtig papier leggen op een kaart waar de eilanden op staan en de omrekenen ervan op dat papier tekenen. Vervolgens leggen ze het papier op een kaart van Nederland (let er wel op dat de schaal van beide kaarten precies hetzelfde is).

3) Omdat Aruba een 'Status Aparte' heeft.

4) In het Caribische gebied waait de wind vrijwel het hele jaar door uit het noordoosten. Die voert lucht aan van de Atlantische Oceaan via Saba, St. Eustatius en St. Maarten (en andere eilanden in de buurt) naar de drie andere eilanden. Dat is te vergelijken met Nijmegen en Zaltbommel aan de Waal. Nijmegen ligt bovenstrooms van Zaltbommel.

5) Het woordenboek omschrijft 'statuut' als: officieel reglement over rechten, plichten en bevoegdheden van de personen binnen een groep als een staat, bedrijf, opleiding enz. Het dichtstbijzijnde voorbeeld dat leerlingen kunnen vinden is vaak het statuut of huisreglement van hun school. Sport- en andere verenigingen hebben ook een statuut.

6) Zelfbestuur is als een bepaald gebied van een land sommige zaken zelf mag regelen. Onafhankelijkheid is als een bepaald gebied van een land geen deel meer uit maakt van dat land en alles zelf mag regelen.

Vlag van Aruba

(BO / VO) 'Watweetjijvan-deantillen-quiz'

Doelstelling: aan de hand van de quiz bepalen de leerlingen wat ze al wel of niet van 'Nederland Overzee' weten.

Antwoorden op de opdrachten:

- 1) Nederlanders en Antillianen.
- 2) Curaçao = a ; Bonaire = b ; St. Eustatius = e
- 3) Koning-stadhouder Willem III.
- 4) Korsow = Curaçao. Bon bini = welkom. Maaaster! = Cool! Antias = de Antillen. Kon ta? = Hoe gaat het? Dushi = Liefje
- 5) Koningin Beatrix.
- 6) Op St. Maarten.
- 7) Ongeveer 8.600 kilometer.
- 8) Makamba.
- 9) De West-Indische Compagnie.
- 10) De Nederlandse.
- 11) a) Klopt, grondlegger is George Maduro b) Klopt niet, de officiële munteenheid is de NAf. c) Klopt niet, Nederlands is de officiële taal. d) Klopt. In de afbeelding: De Iguana is een inheemse diersoort. De Iguana schijnt naar kip te smaken: Sopi di Yana is een geliefde soep. Maar het is ook een beschermd dier. Bij toeristen is het dier populair als exotische aankleding van het landschap.

(VO) 'Nederland Overzee' bestuurlijk

Doelstelling: de leerlingen begrijpen hoe het Koninkrijk bestuurlijk in elkaar zit.

Antwoorden op de opdrachten:

1) De Staten hebben dezelfde bevoegdheden bij de uitvoering van hun wetgevende taak als de Tweede Kamer in Nederland. Een eilandsraad is te vergelijken met een gemeenteraad. Het college van bestuur en de gezaghebber doen voor hun eiland hetzelfde werk als een college van Burgemeester en Wethouders voor hun gemeente.

2a) Aruba, de Antillen en Nederland mogen hun belangen zelfstandig behartigen. Ze zijn gelijkwaardig met elkaar en met Nederland als het gaat om het verzorgen van belangen van het hele Koninkrijk. Ook hebben de drie landen beloofd elkaar te helpen waar en wanneer dat nodig is. Ten slotte moeten alledrie de landen ervoor zorgen dat de rechten van de mens worden gerespecteerd, dat er rechtvaardigheid is en blijft voor iedereen en dat het land op deugdelijke wijze wordt bestuurd.

2b) De regering van Aruba en die van de Antillen mogen over alle binnenlandse zaken helemaal zelf beslissen. Daar valt bijvoorbeeld onder de overheidsfinanciën, het maken of wijzigen van wetten en de rechtspraak. Over andere zaken, die in het Statuut als 'aangelegenheden van het Koninkrijk' worden aangemerkt, mogen deze regeringen niet helemaal zelf beslissen. Daar houdt de Nederlandse regering zeggenschap over. Dat zijn o.a. de landsverdediging, buitenlandse betrekkingen en het Nederlandschap.

3) Aantal inwoners per eiland in aflopende volgorde: Curaçao 150.000, Aruba 71.000, St. Maarten 33.000, Bonaire 10.000, St. Eustatius 2.300, Saba 1.400 (Bron: CIA, 2004).

3) Indien net als in Nederland en op Aruba het principe van evenredige vertegenwoordiging wordt toegepast, zouden politieke partijen die alleen op Saba, St. Eustatius of St. Maarten actief zijn, weinig kans maken om een zetel te winnen in het parlement. Deze eilanden zouden zelden of nooit in het parlement vertegenwoordigd zijn. Ook partijen op Bonaire zouden grote moeite hebben om een zetel in het parlement te winnen. De zetelverdeling is ingesteld om het probleem van het ongelijke aantal inwoners, en kiezers te ondervangen. Het aantal inwoners per zetel verschilt per eiland: voor St. Maarten 11.000, voor Curaçao is dat 9218, voor Bonaire 3333, voor St. Eustatius 2300 en voor Saba 1400.

4a) De *status aparte* houdt in dat Aruba een land is binnen het Koninkrijk met een eigen regering die dezelfde rechten en plichten heeft als die van de Antillen en Nederland. De tekst van het Statuut van na 1986 is vrijwel identiek met die van het Statuut uit 1954. Alleen staat er consequent 'Aruba' in plaats van 'Suriname'.

4b) Arubanen voelden zich al achtergesteld door het bestuur op Curaçao toen Nederland met de kolonies Suriname en de Nederlandse Antillen onderhandelde over de toekomstige status van deze koloniën. Ze wilden toen al een aparte band met Nederland. Nederland wilde daar niet aan, maar verleende wel een zekere autonomie ten opzichte van Curaçao aan Aruba, Bonaire en de Bovenwindse Eilanden. (Eilandenregeling Nederlandse Antillen). In de jaren '70 stak het verlangen om helemaal autonoom te worden ten opzichte van Curaçao de kop weer op.

In 1983 spraken Nederland en Aruba met elkaar af dat Aruba de aparte status krijgt.

(BO/VO) Zeeuwen en Zouthandel

Doelstelling: de leerlingen begrijpen de gezamenlijke geschiedenis van Nederland, Aruba en de Antillen

Antwoorden op de opdrachten:

- 1) Kaapvaart is zeeroverij met een machtiging van de overheid.
- 2) Piet Hein (1577-1629). In 1628 veroverde hij bij het huidige eiland Cuba de Spaanse zilvervloot. Eigenlijk was dat roof, maar het kapen van schepen gold tijdens de Tachtigjarige Oorlog en ook nog later als een geoorloofde oorlogsbezigheid. Met deze oorlogsbuit (twaalf miljoen gulden, een voor die tijd gigantisch vermogen) werd de kolonisatie van Nieuw Amsterdam (het latere New York) en de Braziliaanse kust (Pernambuco) gefinancierd. Er werd een speciale erepenning voor Piet Hein geslagen.
- 3) Brazilië en de kusten van Zuid-Amerika.
- 4) Octrooi = door de overheid verleend uitsluitend recht voor het maken en verkopen van een artikel of voor het exploiteren van een uitvinding. Nee, de WIC had een handelsmonopolie.
- 5) 8.600 kilometer.
- 6) Zout werd / wordt voor het pekelen van de haring gebruikt.

(BO/VO) Tula en Karpati

Doelstelling: de leerlingen begrijpen de rol van Nederland in de Trans-Atlantische slavenhandel.

Voor opdracht 1) is de website van het 'Slavenmonument' de belangrijkste informatiebron geweest. De leerlingen kunnen op die website de *Reis door de Tijd* maken

Antwoorden op de opdrachten:

- 1) 1492
 - a. Columbus
 - b. De gedwongen tewerkstelling en slechte werkcondities, maar vooral ziektes die door de Europeanen werden meegebracht, zoals pokken, mazelen en de griep.
 - c. Men had ervaring met Afrikaanse werkkrachten in Europa. In Afrika heerste Gele Koorts. Deze ziekte werd slachtoffers. Maar de Afrikanen bleken

ook naar Amerika geëxporteerd en eiste onder Europeanen en Afrikanen er beter tegen bestand en werden daardoor als sterker beoordeeld.

1621

a. De taken van de WIC zijn in eerste instantie kaapvaart en de koophandel. De WIC heeft echter ook een militaire functie, ze moet de belangen van de Republiek der Nederlanden in de Nieuwe Wereld behartigen. De WIC raakt regelmatig slaags met de grote concurrenten Spanje en Portugal.

b. Neen, belangstelling voor de slavenhandel is er rond 1600 nauwelijks. Als in 1596 in Middelburg 130 slaven worden aangevoerd, worden deze op last van het stadsbestuur in vrijheid gesteld. Nog ten tijde van de oprichting van de WIC beschouwt men de slavenhandel als immoreel en meent de directie na het inwinnen van theologisch advies, dat de Compagnie zich er niet mee in moet laten. Als de WIC plantages op Portugal veroverd en een vast contract heeft om slaven aan de Spaanse koloniën te leveren, valt er goed geld te verdienen en worden de ethische overwegingen over boord gegooid.

1630

a. Portugal's koloniën in Zuid-Amerika (Brazilië).

b. Suiker

c. Er waren nu werkkrachten nodig voor het werk op de plantages.

1634

a. De WIC heeft belang bij Curaçao als maritiem steunpunt, van waaruit het Caribische gebied kan worden gecontroleerd en kaapvaart kan worden bedreven. Later dragen de gunstige ligging en de aanwezigheid van een natuurlijke haven er toe bij dat Curaçao uitgroeit tot het centrum van de Trans-Atlantische slavenhandel.

1637

a. Het Portugese fort Sao Jorge da Mina (Elmina).

b. Op deze manier verzekeren ze zich van een constante aanvoer van slaven uit het Afrikaanse binnenland voor export naar de koloniën in West-Indië. De slaven worden verhandeld en op de plantages tewerkgesteld.

1658

a. Aan de Spaanse koloniën in Zuid-Amerika. De WIC krijgt een vast contract om slaven te leveren.

1713

a. Tot 1700 worden tenminste 77.000 slaven door de WIC op Curaçao aangevoerd; tussen 1700 en 1716 zo'n 16.000; tussen 1716 en 1730 nog ongeveer 3.000.

1795

a. Op 17 augustus 1795 weigeren op de plantage Knip op Curaçao enkele tientallen slaven om aan het werk te gaan. Slaven van naburige plantages sloten zich bij de opstand aan. Een eerste gewapend treffen met koloniale troepen, waaronder ook eenheden van vrije negers, wordt door de opstandelingen gewonnen. Bij de onderhandelingen eisen de slaven hun vrijheid. De daarop volgende confrontaties worden in het nadeel van de slaven beslecht.

b. Tula en Karpata zijn de leiders van de opstandelingen.

c. Slecht. Ze worden door medeslaven opgebracht en vervolgens door het koloniale gezag op gruwelijke wijze terechtgesteld, samen met 29 andere opstandelingen. Op de plek waar ze zijn gemarteld en vervolgens terechtgesteld, is op 3 oktober 1998 het Desenkadena-monument opgericht. *Desenkadena* betekent 'ontketend'. Het is een bronzen beeld van twee mannen en een vrouw die met ketenen aan elkaar zijn geklonken. De man in het midden van de beeldengroep probeert de ketting stuk te slaan.

2) Het Nationaal Slavernijmonument (zie afbeelding op pag. 2) is ontworpen door de Surinamer Erwin de Vries. Het monument stelt de onderdrukking in het *verleden*, de vrijheid in het *heden* en het verlangen naar blijvende vrijheid in de *toekomst* voor. Het is op 1 juli 2002 onthuld. Op 1 juli 1863 worden de slaven door Nederland formeel vrijverklaard. Deze gelegenheid staat in Suriname bekend als 'Keti koti' (breek de ketenen) en in de Nederlandse Antillen als Dia Lucha di libertad (dag van de vrijheidstrijd). Het beeld is een onderdeel van een breder initiatief om het slavernijverleden beter te belichten. Het daartoe opgerichte *Instituut Nederlands Slavernijverleden* moet uitgroeien tot het informatiecentrum over deze periode uit de koloniale geschiedenis.

3) Leerlingen kunnen hun eigen slavernijherdenking vorm geven, bijvoorbeeld door middel van een beeld, gedicht, collage of een schilderij.

(BO/VO) Welkom in Nederland

Doelstelling: de leerlingen denken na over de dingen die we gezamenlijk hebben, wat de positieve dingen zijn van zo'n gevarieerd en multicultureel Koninkrijk en hoe 'criminele Antilliaanse jongeren' de beeldvorming beïnvloeden.

Antwoorden op de opdrachten:

- 1) Bolletjesslikkers zijn drugs-smokkelaars die drugs vanaf de Antillen of Aruba naar Nederland proberen te brengen. Ze reizen mee met vliegtuigen die een lijndienst onderhouden tussen vliegveld Hato op Curaçao en Schiphol. De benaming is misleidend omdat sommige smokkelaars hun waren in hun kleren, hun bagage of op hun lichaam vervoeren en niet doorslikken, voordat ze aan hun vliegreis beginnen. De meeste bolletjesslikkers en andere drugskoeriers van de Antillen doen hun werk omdat ze niet op een andere manier geld kunnen verdienen. Ze kunnen geen ander werk vinden en leven in armoede. Andere drugskoeriers proberen op die manier bij te verdienen of hun vliegreis te bekostigen.
- 2) Daar kunnen verschillende redenen voor zijn. Antillianen en Arubanen komen in Nederland studeren; in hun thuisland zijn maar weinig mogelijkheden om een academische of hogere beroepsopleiding te volgen. Andere komen omdat ze in Nederland een betere toekomst denken te hebben.
- 3) Sommige Arubaanse en Antilliaanse migranten gaan terug omdat ze in hun thuisland óók aan de kost kunnen komen, vooral als het goed gaat met de economie in hun thuisland. Andere redenen zijn: toenemende intolerantie jegens en negatieve beeldvorming rond Antillianen en Arubanen en strengere wetgeving inzake inburgering van migranten in Nederland (Contourennota van het ministerie van Vreemdelingenzaken en Integratie-beleid uit 2003)
- 4) De Antillen en Aruba kennen dezelfde christelijke feestdagen als Nederland, Kerstmis, Pasen en Pinksteren bijvoorbeeld. Ook worden daar Carnaval en Koninginnedag gevierd. Op 11 november wordt in enkele dorpen en steden in Nederland St. Maarten gevierd. Op de Antillen en Aruba doet men dat op grotere schaal, er zijn ook feesten op de Antillen en Aruba die in Nederland pas bekend

werden doordat Antilliaanse en Arubaanse migranten ze meebrachten. Dat zijn de Dag van het Volkslied en de Vlag van Aruba (18 maart), van Curaçao (2 juli) en van Bonaire (2 september) en de dag van de ondertekening van het Statuut (15 december). Ten slotte hebben Antillianen in Utrecht een nieuw feest bedacht, het zomercarnaval. Dat is sindsdien uitgegroeid tot één van de populairste jaarlijkse evenementen in Nederland. Het feest vindt ieder jaar op de laatste zaterdag van juli in Rotterdam plaats.

6) De laatste Koninkrijkspelen werden in juli 2003 op Aruba gehouden. De volgende Spelen zijn gepland op 23-29 juli 2005 op de Antillen.

(BO/VO) Bon bini na Antias

Doelstelling: de leerlingen leren 'Nederland Overzee' beter kennen.

Antwoorden op de opdrachten:

- 1) De orkaan Lenny. Koningin Beatrix en Prins Claus gingen de schade bekijken. Beatrix maakt furore met een verwaaide haardos.
- 2) De molens op de Kinderdijk en het historische binnenstad van Willemstad staan beide op de lijst van Werelderfgoed van UNESCO.
- 3a) En zijn vast Arubaanse en Antilliaanse leerlingen op school. Wat kunnen zij vertellen over hun eiland? Wellicht zitten er Nederlandse leerlingen op school die op de Nederlandse eilanden zijn opgegroeid? Wat kunnen zij over hun eiland vertellen?
- 3b) Smaken de verhalen over 'Nederland Overzee' naar meer?
- 4) In de winter is het 5 uur vroeger en zomers is het er 6 uur vroeger dan in Nederland.
- 5) Bij *cruisetoerisme* verblijven de toeristen op een cruiseschip. Ze doen tijdens hun reis allerlei havens aan. Daar gaan ze van boord, de stad in. Bij *verblijfstoeerisme* slapen de toeristen een of meer dagen op het eiland. Beide vormen van toerisme zijn belangrijk voor de Antillen en Aruba. Amsterdam en Rotterdam hebben ook terminals waar cruiseschepen aanleggen.

(BO/VO) De toekomst van 'Nederland Overzee'.

Doelstelling: de leerlingen denken na over de relatie tussen de drie landen, de voor- en de nadelen en datgene wat de drie landen verbindt. Naar aanleiding daarvan geven ze aan hoe zij de bestuurlijke toekomst van hun (ei)land zien.

Achtergrondinformatie:

De Werkgroep Jessurun is van mening dat het centrale bestuur van de Antillen moet worden afgeschaft. Curaçao en St. Maarten worden zelfstandige onderdelen van het Koninkrijk (net zoals de Status Aparte van Aruba) Bonaire, Saba en St. Eustatius komen rechtstreeks onder leiding van Nederland. Verder stelt de werkgroep voor dat de beslissing over de verhoudingen genomen moeten worden in de ronde tafel conferentie van 2005, uiterlijk 1 juli.

Antwoorden op de opdrachten:

We hebben kinderen van scholen op Curaçao bereid gevonden hun mening te geven over de toekomst van hun eiland. De leerlingen kunnen ter voorbereiding van opdracht 1 de interviews lezen op <http://www.cmo.nl/pe/pe25/pe2511.html> Leerlingen in Nederland kunnen ook de website bezoeken van een aantal scholen op <http://www.rkcs.org/> van het RK. Centraal Schoolbestuur. Wellicht zijn leerlingen daar bereid meningen en ervaringen uit te wisselen.

Elvis Chen (12)
"Curaçao moet bij Nederland blijven. Er gebeuren soms slechte dingen".

"Sommige Nederlanders weten niet eens waar Curaçao ligt!"

Miyannau Winklaar (12)
"Curaçao moet bij Nederland, want de mensen hier kunnen het waarschijnlijk niet zelf".

"Antillianen zijn druk en de Nederlanders zijn rustige mensen".

Nashaira Isenia (12)
"Curaçao moet zelfstandig worden. Dan leren we goed na te denken"

"Nederlanders zeggen dat Antillianen onbeschoft zijn"

Raysley Martinez (12)
"Curaçao moet zelfstandig worden. Dan kunnen we zelf over alles beslissen".

"Nederlanders schelden ons vaak uit".

Eerdere edities van Per Expresse

0 Stem af op het nieuws	13 Aanslagen op de Verdraagzaamheid
1 Kinderen aan het werk	14 Crisis in Argentinië
2 Orkaan Mitch	15 Verkiezingen in Zimbabwe en Nederland
3 Oorlog in Europa	16 VN-wereldtop voor kinderen
4 De Koerden en het proces tegen Öcalan	17 Israël en Palestina: het beloofde land?
5 Oost-Timor en de lange weg naar onafhankelijkheid	18 De dreigende oorlog tegen Irak
6 Millennium	19 Crisis in Afrika
7 Water	20 Zin en onzin over Sars
8 Honger in de Hoorn	21 WTO-conferentie in Cancún: eerlijke handel
9 Olympische Spelen 2000	22 Migranten in de media
10 Verandert het klimaat?	23 Uitbreiding van de Europese Unie
11 Aardbeving in India	24 De olympische Spelen
12 Mond- en klauwzeer	

Per Expresse heeft de bedoeling jongeren te helpen zichzelf zicht te verschaffen op het mondiale nieuws. Het nieuws krijgt een context en er worden verbanden gelegd tussen het dagelijks leven van de jongeren hier en de gebeurtenissen elders op de wereld. *Per Expresse* is beschikbaar als het nieuws nog nieuws is -binnen twee weken- en leerlingen behoefte hebben aan antwoorden op de vragen die het nieuws bij hen oproept.

Deze editie is geschreven en geproduceerd door Centrum voor Mondiaal Onderwijs te Nijmegen, Dep te Manchester, Panos Institute te Londen, CEM te Brescia, Intermon te Madrid en CDU te Limerick.

© copyright CMO, DEP, Panos, CEM, Intermon, CDU 2004.
 © Nederlandse tekst: CMO, 2004.

De werkbladen mogen alleen worden gefotokopieerd voor gebruik binnen de instelling die het pakket heeft aangekocht of gedownload.

Centrum voor Mondiaal Onderwijs, Postbus 9108, 6500 HK Nijmegen, tel. 024-3613074, fax 024-3613014, e-mail cmo@fm.ru.nl.

Losse nummers kosten €3,50. Wie een abonnement neemt, krijgt er het nulnummer *Stem af op het nieuws* er gratis bij. Op de website van het Centrum voor Mondiaal Onderwijs wordt elke nieuwe editie z.s.m. aangekondigd (www.cmo.nl). Wie daar een emailadres doorgeeft, wordt geïnformeerd over het verschijnen van nieuwe edities.

Global Express/Per Expresse wordt gefinancierd door de EU (DG VIII) en Kennisnet

Overig (les)materiaal

- Perdagwijzer Anti-slavernijdag (10-12 jaar)
<http://www.kennisnet.nl/po/leerkracht/perdagwijzer/slavernij/>
- Perdagwijzer Migrantenweek (12-15 jaar)
<http://www.kennisnet.nl/vo/docent/perdagwijzer/migrantenweek/index.html>

Internet

- <http://koninkrijksstatuut.kennisnet.nl/>
- <http://www.rnw.nl/kids/Nederland/Geschiedenis/kolonie/antillen.htm>
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Koninkrijk_der_Nederlanden
- <http://antillen.startkabel.nl/>
- <http://www.slavernijmonument.nl/start.htm>
- <http://www.minocw.nl/werelderfgoed/brochure/9.html>
- <http://www.karpatula.nl/>
- <http://www.rkcs.org/images/gallerij2004/kennisnet/statuut.htm>

Meer links, lessuggesties en achtergrondinformatie voor leerlingen én leerkrachten vindt u op internet: <http://www.cmo.nl>